

زیارت اربعین یک حرکت کاملاً سیاسی است

زهرا امیری گفت: زیارت اربعین یک ابداع و نوآوری برای استمرار حرکت سیاسی امام(ع) بود و برخلاف برخی تصورات که اربعین را صرفاً امری دینی تحلیل می‌کنند، موضوعی کاملاً سیاسی است.

زهرا امیری گفت: زیارت اربعین یک ابداع و نوآوری برای استمرار حرکت سیاسی امام(ع) بود و برخلاف برخی تصورات که اربعین را صرفاً امری دینی تحلیل می‌کنند، موضوعی کاملاً سیاسی است.

ارسال // زیارت اربعین ابداع و نوآوری برای استمرار حرکت سیاسی امام حسین(ع) بود به گزارش ایکن، زهرا امیری، مدیر گروه تاریخ پژوهشگاه مطالعات اسلامی جامعه الزهرا(س)، ۶ شهریورماه در نشست علمی «پرچمدار حقیقت «اربعین امتداد زنانه کربلا» با طرح این پرسش که پیام کربلا چه بود؟ و نقش حضرت زینب(س) هم در انتقال آن چیست و در ادامه نقش زنان در این زمینه در طول تاریخ چه بوده است، گفت: یک نگاه این است که ما عاشورا را در همان زمان و مکان مورد بررسی قرار دهیم ولی نگاه جامع این است که کمی به دوران قبل از آن هم بازگردیم تا تحلیل بهتری داشته باشیم زیرا کسانی چون معاویه و عمروعاص که به عنوان فرماندهان مناطقی مانند شام انتخاب شده بودند، به سرعت به فرماندهان سیاسی تبدیل و وارد بدنه قدرت شدند.

وی افزود: روی کارآمدن معاویه سبب شد تا جهت گیری خلافت در این مناطق از رنگ و بوی اسلامی دور شود و مردم این مناطق با پیامبر(ص) و خاندان ایشان آشنایی چندانی نداشتند و اسلام با نگاه اموی به آن‌ها آموزش داده شده بود. صلح امام حسن(ع) و واگذاری حکومت به معاویه در سال ۴۱ هجری سیطره حکومت بنی امیه را در همه سرزمین های اسلامی تحمیل کرد و او خلیفه همه مناطق فتح شده و سرزمین حجاز و دمشق شد و قاعدتاً هم الناس علی دین ملوکهم.

امیری با بیان اینکه مردم بسیاری از مناطق اسلامی حدود ۵ سال بیشتر اسلام را درک نکرده بودند و طبیعتاً انس چندانی با احکام و معارف الهی نداشتند، تصریح کرد: بنابراین اولین نکته این است که باید در آشنایی مردم در همه سرزمین های اسلامی تردید کنیم و از سوی دیگر بنی امیه اسلام واقعی نیاورده بودند و صرفاً برای منافع دنیوی خود را تسلیم پیامبر(ص) کرده بودند.

وی اضافه کرد: معاویه درگیری های قومی شدیدی را ایجاد کرد، صحابه را مورد ضرب و شتم و اذیت قرارداد و بزرگ ترین عملی که نشان دهنده فاصله بنی امیه از ارزش های اسلامی است، تعیین جانشین از سوی معاویه برای خودش بود؛ بعد از وفات پیامبر(ص) مسلمانان از اسلام واقعی یعنی امامت فاصله گرفتند ولی باز با عنوان خلافت در قدرت بودند ولی معاویه رسماً خلافت را به پادشاهی و ملوکیت تبدیل کرد. همچنین کسی به عنوان یزید در جایگاه خلافت قرار گرفته است که حتی خود بنی امیه و پسرعموهای معاویه و خیلی از بزرگان به شدت با آن مخالف بودند و وی به انواع فسادهای جنسی و غیر آن آلوده بود و پذیرش و اقبال عمومی نسبت به وی وجود نداشت.

تلاش امام حسین(ع) برای احیای عدالت

مدیر گروه تاریخ پژوهشگاه مطالعات اسلامی جامعه الزهرا (س) با بیان اینکه یکی از دلایل قیام امام حسین(ع) مبارزه با همین وضعیتی بود که به آن اشاره شد، گفت: امام در مسیر حرکت خود از مدینه تا کربلا چند شعار کلیدی داشتند از جمله اینکه جایگاه امامت، جایگاه هدایت انسان ها است؛ همچنین شعار دیگر، بازگشت عدالت به جامعه بود زیرا بنی امیه به بی عدالتی و تبعیض دامن زده بود. مسئله دیگر بازگشت به سیره و سنت پیامبر(ص) بود زیرا خیلی از مردم آشنایی با چگونگی نماز پیامبر(ص) و روزه گرفتن و زکات را فراموش کرده بودند.

وی با بیان اینکه مبارزه با حاکم جائز و جلوگیری از فساد از مهم ترین شعارهای امام حسین(ع) بود، ادامه داد: این صدایی بود که قرار بود از سوی امام حسین(ع) به دل تاریخ منتقل شود. در عاشورای غمبار سال ۶۱ هجری این صدا با برخورد جنایت بار و کشتار وحشیانه یزید خاموش شد. بنی امیه به زعم خودشان پیروز این میدان بودند لذا روایتگری از این حادثه غمبار قاعدتاً باید در دست حکومت سلطه باشد.

استاد جامعه الزهرا(س) ادامه داد: اما با این وجود، آنچه به تاریخ سپرده شده است چیزی جز ظلم وحشیانه و سبوعانه حکومت یزید نیست و صدای پیام امام حسین(ع) بعد از ۱۴۰۰ سال به نسل های بعد منتقل شده است و در اینجا نقش پیامبرگونه حضرت زینب(س) به منصف ظهور می رسد و ایشان توانست پیام امام را به تاریخ منتقل کند و ما وامدار نقش ایشان هستیم.

امیری اضافه کرد: حضرت زینب(س) با توجه به وضعیتی که با آن مواجه بود، عاملیت فعالانه به خرج داد؛ عاملیت خلق یک رفتار

است و اینکه انسان الگویی را در جامعه ایجاد کند و باور و ارزش و تأثیرگذاری داشته باشد. در مورد چالش های فراروی آن حضرت هم دو کنش وجود دارد؛ اول وضعیت اسرای کربلا که همه آن ها برادر و همسر و فرزند از دست داده اند و در وضعیت روحی دشوار از آن حادثه جان سالم به دربرده اند و در عین حال گرسنه و تشنه و بدون معجز هم بودند. اینها حرم آل الله هستند و مورد هتک حرمت هم قرار گرفته اند.

وی افزود: اسیر در فرهنگ عربی هم اینطور بود که جزء اموال طرف پیروز قرار می گرفت و این مصیبت هم دوچندان دشوار بود ولی حضرت زینب(س) با ظرفیت زنانه خود و در قامت مادر و امدادگری به سازماندهی امور پرداخت؛ ایشان مدام بین اسرا گشت و با غصه های آنان همراه شد؛ در کنار رباب و سکینه و فاطمه بنت الحسین می نشیند و با آن ها همدرد و همراه بود و تلاش می کرد وضعیت روحی آن ها را بهبود ببخشد. عاملیت فعالانه حضرت زینب(س)

مدیر گروه تاریخ پژوهشگاه مطالعات اسلامی جامعه الزهرا(س) با بیان اینکه حضرت زینب(س) خودش مصیبت دیده ترین فرد در عاشورا است ولی همه را کنار گذاشت و به تیمار بقیه پرداخت، گفت: حضرت زینب(س) اجازه نداد که همه روایت ها از سوی دشمن گفته شود و ایشان از روی انفعال جواب بدهند بلکه کنشگری فعالانه داشتند و عاملیتی به خرج دادند که سبب الگو و تغییر در ساخت مبارزه و ایجاد ظرفیت است و از این رو به یقین شریک در قیام امام(ع) بودند.

وی بیان کرد: کوتاه نیامدن حضرت زینب(س) در تمام مقاطع در برابر یزیدیان به خوبی قابل شهود است و این تداوم راه امام(ع) بود؛ ایشان مستقیماً ابن زیاد و یزید را مورد خطاب قرار داد و تعبیری چون یابن الطلقاء را مطرح و ماهیت حاکمان جور را برای مردم تبیین کردند. فرمودند اینها کسانی هستند که پیامبر(ص) لقب یابن الطلقاء را به آنان داده است زیرا تا آخر با پیامبر(ص) دشمنی کردند و در فتح مکه مجبور شدند که تسلیم شوند وگرنه اسلام در دل آن ها رسوخ نکرده بود.

امیری ادامه داد: هدف امام حسین(ع) به چالش کشیدن مشروعیت سیاسی بنی امیه بود که با فریب و نیرنگ جای پیامبر(ص) نشسته بودند و حضرت زینب(س) هم چنین راهی را ادامه دادند. مستشرقین بر این نظریه هستند که از حادثه عاشورا به بعد حزب سیاسی شیعه شکل گرفت و عاشورا و عملکرد حضرت زینب(س) رسواکننده جریان اموی و ایجاد مرز روشن بین خط علوی و اموی بود.

اربعین؛ ابداع و نوآوری هوشمندانه

استاد جامعه الزهرا(س) با بیان اینکه یابن الطلقاء، برچسب رسواکننده بر پیشانی یزید و بنی امیه بود، تصریح کرد: آن حضرت تهدید را به فرصت و اسارت را به بستر برای بیان اهداف قیام در کوفه و کاخ یزید و ... تبدیل کردند. البته ایشان حرکت هوشمندانه بزرگی هم به خرج دادند و آن ارائه الگوی جدید از استمرار مسیر امام حسین(ع) است. زیارت اربعین یک ابداع و نوآوری برای استمرار حرکت سیاسی امام(ع) بود و برخلاف برخی تصورات که اربعین را صرفاً امری دینی تحلیل می کنند موضوعی کاملاً سیاسی است. امام عسکری(ع) آن را نشانه ایمان دانستند و این ایمان به معنای ایمان به اهداف امام حسین(ع) است.

وی بیان کرد: اربعین استمرار یک حرکت سیاسی و دینی توأمان است، لذا زینب(س) اربعین را به عنوان یک رسانه برای انتقال پیام تبدیل کردند و این ابداع یک زن است که امام گونه به انتقال پیام های امام حسین(ع) می پردازد و امروز بعد از ۱۴۰۰ سال، به واقع می توان گفت اربعین ظرفیت ظرفیت یک رسانه جهانی را برای انتقال پیام و اهداف امام(ع) دارد و این مفاهیم و اهداف هم سیاسی و هم مذهبی است.

مدیرگروه تاریخ پژوهشگاه مطالعات اسلامی اظهار کرد: اربعین از وقتی که شروع شد تا آل بویه و صفویه و قاجاریه استمرار یافت ولی در دوره صدام، کاملاً متوقف شد و شیعیان به شکل پنهانی این کار را کردند تا اینکه سرانجام با مرگ صدام این فضا باز شد و امروز از ملیت های مختلف و حتی غیرمسلمانان هم در مراسم پیاده روی اربعین حضور دارند و ابعاد جهانی پیدا کرده است. اربعین مناسبات انسانی خاصی را ایجاد می کند که در راستای تمدن مطلوب اسلامی و مهدوی است که زنان هم می توانند نقش زیادی در آن داشته باشند.